

2. LECKE

Igeragozás jelen időben (1. igecsoport)

Az első igecsoportba azok az igék tartoznak, amelyek végén *-a/-ä* infinitívuszi (főnévi igenévi) végződés áll. Ezelőtt a végződés előtt mindig magánhangzó áll. Igeragozás során annyi dolgunk van, hogy ezt levágjuk az ige végéről és már ragozhatjuk is.

Igei személyragok

asu/a 'lakik'

E/1.	-n	<i>asu-n</i>
E/2.	-t	<i>asu-t</i>
E/3.	-V (a tő utolsó magánhangzója megnyúlik)	<i>asuu</i>
T/1.	-mme	<i>asu-mme</i>
T/2.	-tte	<i>asu-tte</i>
T/3.	-vat/-v^ät (magánhangzó-harmónia!)	<i>asu-vat</i>

Magánhangzó-harmónia

Milyen magánhangzók is vannak a finnben? A hangrendi illeszkedés szempontjából három csoportot lehet elkülöníteni:

- magas: y; ä; ö
- mély: a; o; u
- memleges: e; i

A magánhangzó-harmónia azt jelenti, hogy egy szóban vagy csak magas, vagy csak mély magánhangzók vannak. A semleges *e* és *i* magánhangzók mind a magas, mind a mély magánhangzókkal állhatnak.

Ezért ha ragozni akarjuk a szót, értelemszerűen magas hangrendű szóhoz magas, mély hangrendű szóhoz mély hangrendű ragot kapcsolunk, pl.

magas: *elä-v^ät* 'élnek' mély: *asu-vat* 'laknak'.

A semleges magánhangzók nem befolyásolják ezt a rendszert. Ha *e* vagy *i* van egy szóban a magas hangrendű szóhoz továbbra is magas, mély hangrendű szóhoz továbbra is mély hangrendű ragot kapcsolunk, pl.

- semleges + magas: *pitä-v^ät* 'tetszik nekik valami';
- semleges + mély: *istu-vat* 'ülnek', *keskustelevat* 'beszélgetnek'

Ha egy szóban csak *e* és *i* magánhangzók vannak, magashangrendű ragot kapcsolunk a szóhoz, pl. *etsi-v^ät* 'keresnek'.

FELADATOK

1. Milyen hangrendű személyrag jár a szavakhoz? -vat vagy -vät?

syö _____	esznek
juo _____	isznak
seiso _____	állnak
sano _____	mondanak
kysy _____	kérdeznek
puhu _____	beszélnek
osta _____	vásárolnak
mene _____	mennek

2. Ragozd el az igéket!

	<i>puhu/a</i> 'beszélni'	<i>istu/a</i> 'ülni'	<i>osta/a</i> 'vásárolni'	<i>sano/a</i> 'mondani'
minä				
sinä				
hän				
me				
te				
he				

Tagadó igeragozás

Már az előző órán láthattuk, hogy a létige tagadásánál ún. tagadó segédigét használtunk. Ezt a tagadó segédigét fogjuk a többi igénél is alkalmazni. A főigénket úgy kapjuk meg, hogy berakjuk E/1. személybe, majd az *-n* személyragot levágjuk. Ezt nem fogjuk ragozni, csak a tagadó segédigét, a főige pedig a tagadó segédige mögött áll.

Nézzük, hogy néz ez ki a gyakorlatban!

Az *asu/a* 'lakik' ige ragozása

minä	en	asu
sinä	et	asu
hän	ei	asu
me	emme	asu
te	ette	asu
he	eivät	asu

FELADAT

3. Alakítsd át a következő mondatokat tagadó mondatokká!

Minä kysyn paljon. 'Sokat kérdezek.' _____

Hän puhuu ranskaa. 'Beszél franciául.' _____

Me asumme Suomessa. 'Finnországban lakunk.' _____

Sinä elät kaupungissa. 'Városban élsz.' _____

Te laulatte hyvin. 'Jól énekeltek.' _____

Minä katson ulos. 'Kinézek.' _____

Kérdő mondatok

A finnben is két csoportra tudjuk osztani a kérdőmondatokat.

a) Kiegészítendő kérdések: amikor a mondatban kérdőszó van, pl. *Kuka sinä olet?* 'Ki vagy te?', *Missä asut?* 'Hol laksz?'

a kiegészítendő kérdés szerkezete:

kérdőszó	–	alany	–	állítmány	–	többi mondatrész
Kuka		sinä		olet?		'Ki vagy te?'
Milloin		sinä		olet	yliopistossa?	'Mikor vagy az egyetemen?'

Néhány kérdőszó:

Kuka?	Ki?	Miten?	Hogyan?
Mikä?	Mi?	Millainen?	Milyen?
Mitä?	Mit?	Milloin?	Mikor?
Missä?	Hol?	Kenen?	Kié?
Mistä?	Honnan?	Kuinka?	Hogyan?/Hány?/Mennyi?
Mihin? / Minne?	Hová?	Kumpi?	Melyik?

b) Eldöntendő kérdések: nincs kérdőszó a mondatban. Erre a kérdésre igen/nem választ adhatunk. Az eldöntendő kérdés első tagjához egy *-ko/-kö* partikula járul (itt is érvényes a magánhangzó-harmónia!), pl.

Asutko sinä Debrecenissä? 'Debrecenben laksz?'

Sinäkö asut Debrecenissä? 'Te laksz Debrecenben?'

Hogy melyik mondatrész van a mondat elején, az attól függ, hogy mit akarunk hangsúlyozni. A következő szerkezet az általános:

állítmány + kérdő partikula	–	alany	–	többi mondatrész
Asutko		sinä		Debreceñissä? ’Debreceñben laksz?’

Eldöntendő kérdéssel tagadó mondatokat is alkothatunk. Ekkor a tagadó segédigéhez kapcsoljuk a kérdő partikulát, pl.

Eikö hän ole nuori? ’Ő nem fiatal?’

Etkö sinä asu Debreceñissä? ’Nem Debreceñben laksz?’

Figyeljük meg, hogy milyen sorrendet követ a tagadó kérdés!

tagadó segédige + kérdő partikula	–	alany	–	állítmány	–	többi mondatrész
Eikö		hän	-	ole	-	nuori?

FELADAT

4. Alakítsd át a kijelentő mondatokat eldöntendő kérdőmondatokká!

Sinä olet yliopistossa. ’Az egyetemen vagy.’ _____

Hän on suomalainen. ’Ő finn.’ _____

Te ette ole kotona. ’Nem vagytok otthon.’ _____

He istuvat huoneessa. ’A szobában ülnek.’ _____

Me olemme pihalla. ’Az udvaron vagyunk.’ _____

Sinä puhut saksaa. ’Beszélsz németül.’ _____

Bemutatkozás, Ismerkedés

– Mikä sinun nimesi on?
– Minun nimeni on	Mi a neved?
Az én nevem
– Mistä sinä olet kotoisin?/
– Minä olen kotoisin Unkarista.	Honnan származol?/
Magyarországról származom.
– Mistä maasta sinä olet?
– Minä olen Unkarista.	Melyik országból való vagy?
Magyarországról.
– Missä sinä asut?
– Minä asun Debreceñissä, Unkarissa.	Hol laksz?
Debreceñben, Magyarországon lakok.
– Mitä kieltä sinä puhut?
– Minä puhun unkaria/ suomea/
englantia/ saksaa.	Milyen nyelven beszélsz?
Magyarul/ finnül / angolul/
németül beszélek.

– Hauska tutustua!

Örvendek a találkozásnak!

– Miten menee?

Hogy megy?/ Mi újság?

– Hyvin, kiitos.

Jól, köszi!

– Hyvin.

Jól.

– Ihan okei./ Ihan kivasti.

Elég jól.

– Vähän heikosti!

Kicsit gyengén.

– Ei kovin hyvin.

Nem olyan jól.

– Mitä kuuluu?

Hogy vagy?

– Kiitos hyvää.

Köszönöm, jól.

– Hyvää, kiitos.

Jól, köszönöm.

– Eipä erikoista.

Semmi különös.

– Vähän huonoa.

Kissé rosszul.

– Olen vähän väsynyt.

Kissé fáradt vagyok.

– Entä sinulla?

És te (hogy vagy)?

FELADAT

5. Dolgozzatok párban! A minta alapján mutatkozzatok be egymásnak!

Legyen benne köszönés is!

ORSZÁGOK, NEMZETEK, NYELVEK

jelentés	maa 'ország'	kansalaisuus 'állampolgárság'	kieli 'nyelv'	Minä puhun..... 'Beszélek valamilyen nyelvet'
Magyarország	Unkari	unkarilainen	unkari	unkaria
Finnország	Suomi	suomalainen	suomi	suomea
Észtország	Viro	virolainen	viro	viroa
Anglia	Englanti	englantilainen	englanti	englantia
Németország	Saksa	saksalainen	saksa	saksaa
Svédország	Ruotsi	ruotsilainen	ruotsi	ruotsia
Norvégia	Norja	norjalainen	norja	norjaa
Oroszország	Venäjä	venäjäläinen	venäjä	venäjää
Spanyolország	Espanja	espanjalainen	espanja	espanjaa
Olaszország	Italia	italialainen	italia	italiaa
Görögország	Kreikka	kreikkalainen	kreikka	kreikkaa
Franciaország	Ranska	ranskalainen	ranska	ranskaa
Dánia	Tanska	tanskalainen	tanska	tanskaa

Szövegértés¹

- Mitä kieltä puhut?
- Puhun ruotsia, norjaa ja tanskaa. Entä sinä?
- Minä puhun venäjää, puolaa ja kreikkaa.
- Puhutko suomea?
- Opiskelen kyllä suomea, mutta en puhu sitä vielä. Suomi on hirveän vaikea kieli.

- Puhutko sinä ranskaa?
- Joo, puhun.

- Puhutteko Te saksaa?
- Valitettavasti en puhu.
- En puhu ollenkaan saksaa.

SZÓSZEDET

asu/a	lakik	katso/a	lát
elä/ä	él	laula/a	énekel
istu/a	ül	syö/dä	eszik
etsi/ä	keres	juo/da	iszik
pitä/ä	kedvel	men/nä (mene-)	megy
seiso/a	áll	kaupunki	város
sano/a	mond	huone	szoba
kysy/ä	kérdez	paljon	sok
puhu/a	beszél	hyvin	jól
osta/a	vásárol, vesz	piha	udvar
maa	ország, föld	vielä	még
kansalaisuus	állampolgárság	hirveän	szörnyen
kieli	nyelv (a testrészt is)	vaikea	nehéz
sitä	ezt, azt	valitettavasti	sajnos
joo	igen	(ei) ollenkaan	egyáltalán nem

1 Maticsák Sándor – Anna Tarvainen: Finn nyelv, 26–27. oldal.